

บทที่ ๒

การทุจริตคอร์รัปชันในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ในบทนี้ มุ่งศึกษา การทุจริตคอร์รัปชัน ที่ปรากฏในพระพุทธศาสนามีการศึกษาใน ๗ ประการ คือ (๑) ความเป็นมาของการทุจริตคอร์รัปชัน (๒) ลักษณะของการทุจริตคอร์รัปชัน (๓) ประเภทของการทุจริตคอร์รัปชัน (๔) โทษของการทุจริตคอร์รัปชัน (๕) ปัจจัยที่เกื้อหนุนให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน (๖) ตัวอย่างการทุจริตคอร์รัปชัน (๗) สรุป มีรายละเอียดต่อไปนี้

๒.๑ ความเป็นมาของการทุจริตคอร์รัปชัน

หลักคำสอนในพระพุทธศาสนามุ่งเน้นกระทำตนให้บริสุทธิ์ ปราศจากความชั่วทั้งปวงดังในโอวาทปาติโมกข์หมายถึงศีลสิกขาบทที่เป็นเหตุให้ผู้รักษาลุดพ้นจากทุกข์ (ปาติ = สิกขา + โมกฺษะ = ความหลุดพ้น) หมายถึงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าสำหรับถือเป็นหลักปฏิบัติในแนวเดียวกันเป็นหัวใจหลักของพระพุทธศาสนามี ๓ ข้อคือการไม่ทำบาปทั้งปวงการทำกุศลให้ถึงพร้อมการทำจิตของตนให้ผ่องแผ้ว^๑ หลักการทั้ง ๓ นี้ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนาซึ่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงวางเป็นหลักปฏิบัติพระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับการกระทำผิดคอร์รัปชัน เพราะสิ่งเหล่านี้จะเป็นเยี่ยงอย่างแก่คนรุ่นหลังปฏิบัติสืบเป็นธรรมเนียมได้

ในกรณีทีคอร์รัปชัน คือ พระภิกษุกับการรับเงินและทองปัญหา ราชบริษัทในเมืองราชคฤห์สนทนากันว่า เงินและทองเป็นสิ่งควรแก่พระภิกษุ พระภิกษุยังยินดีในเงินและทอง และยอมรับเงินและทองได้ นายบ้านนามว่ามณีจูฬกะได้ยินเช่นนั้น จึงปฏิเสธคำกล่าวหานั้นแล้วภายหลังได้ไปเฝ้าพระพุทธเจ้า กราบทูลเรื่องนี้ให้ทรงทราบ และทูลถามว่าที่เขาปฏิเสธไปนั้นถูกต้องหรือไม่? มีพุทธดำรัสตอบ “ดีละ นายคามณี เมื่อท่านตอบอย่างนั้นเป็นอันกล่าวตามที่เรากล่าว ไม่กล่าวตู่เราด้วยคำไม่จริง และคราวตอบธรรมถูกต้องเหมาะสม ..เพราะว่าทองและเงินไม่ควรแก่สมณศากยบุตร สมณศากยบุตรยอมไม่ยินดีในเงินและทอง ห้ามเสียซึ่งเพชรนิลจินดาและทอง ปราศจากเงินและทอง“นายคามณี กามคุณทั้ง ๕ ควรแก่ผู้ใด เงินและทองย่อมควรแก่ผู้

^๑ พ.ธ. (ไทย) ๒๕/๑๔๓/๙๐.

นั่นท่านพึงจำข้อนี้ไว้อย่างเด็ดขาดเถิด ว่า ข้อนั้นไม่ใช่สมณธรรม ไม่ใช่ธรรม ของสมณศากยบุตร นายคามณี เรากล่าวยืนยันอย่างนี้ว่า ผู้ต้องการหญ้าพึงแสวงหาหญ้า ผู้ต้องการไม้พึงแสวงหาไม้ ผู้ต้องการหาเกวียนพึงแสวงหาเกวียน ผู้ต้องการบุรุษจึงแสวงหาบุรุษ แต่เรามีได้กล่าวโดยปริยาย ไต ๆ เลยว่า พระศากยบุตรพึงยินดีและแสวงหาเงินและทอง”^๒

ดังนั้นการนำเอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้หรือบูรณาการเข้ากับ วิธีการปฏิบัติในขบวนการแก้ปัญหาทางสังคมเพื่อแก้ปัญหาคความขัดแย้งที่เกิดขึ้นและก่อให้เกิด ประโยชน์ที่แท้จริงทั้งต่อตนเองและส่วนรวม

๒.๒ ลักษณะของการทุจจริตคอร์รัปชั่น

การทุจจริตคอร์รัปชั่น ที่เกิดขึ้นในสมัยพุทธกาลนั้นจะเป็นลักษณะของเรื่องราวเกี่ยวกับการทุจจริต ๓ ประการ คือ กายทุจจริต วจีทุจจริต และมโนทุจจริต ซึ่งเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับพระวินัย คือ วจีทุจจริตหมายถึงพูดแต่เรื่องชั่ว หรือธรรมที่ทำให้เราร้อนคำว่าวจีทุจจริตจัดเป็นธรรมที่ทำให้เราร้อนดังที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า “กายทุจจริตวจีทุจจริตและมโนทุจจริตธรรมเหล่านี้ชื่อว่าทำให้เราร้อน” เป็นอกุศลธรรมที่ก่อให้เกิดโทษทั้งต่อตนเองและผู้อื่นดังที่ตรัสว่า “กัชนเหล่าใดประพฤติกายทุจจริต วจีทุจจริตมโนทุจจริตชนเหล่านั้นชื่อว่าไม่รักตนแม้ชนเหล่านั้นจะกล่าวอย่างนี้ว่า ‘เรารักตน’ ก็ตามชนเหล่านั้นก็ชื่อว่าไม่รักตน” วจีทุจจริตเป็นวจีกรรมชนิดวจีทุจจริตแปลว่าการประพฤติชั่วด้วยวาจา วจีทุจจริต เป็นการทำความชั่วความผิดทางวาจา คือ ด้วยปากด้วยการพูดจัดเป็นบาปมิใช่บุญก่อน ทุกขโทษให้ทั้งในปัจจุบันและภพชาติต่อไปวจีทุจจริตมี ๔ อย่างคือ

(๑) พูดคำเท็จคือพูดไม่จริงพูดตรงกันข้ามกับความจริงเพื่อให้เข้าใจผิด

(๒) พูดคำส่อเสียดคือพูดยุยงให้คนอื่นแตกกันทะเลาะกันพูดให้เขาเจ็บใจ

(๓) พูดคำหยาบคือพูดคำระคายหูคำหยาบโธมนไม่น่าฟังไม่เป็นคำผู้ดี

(๔) พูดคำเพ้อเจ้อคือพูดพาล่ำพูดเหลวไหลไม่มีสาระวอกวนไม่รู้จบทำให้เสียเวลาและ ประโยชน์^๓ และมีหลักมหาปเทศที่ควรพิจารณา ดังนี้

^๒ สฟ. ส.อ. (ไทย) ๓๒/๖๒๓-๖๒๖.

^๓ วิ.ป. (ไทย) ๘/๓๒๔/๔๕๘.

หลักมหาปเทศ ๔ คือข้ออ้างใหญ่สำหรับพิจารณาว่าสิ่งนี้ควรหรือไม่ควรพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้หรือไม่เป็นหลักสำหรับยึดหยุ่นทางพระวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงวางไว้เพื่อเป็นข้อวินิจฉัยตรวจสอบสิกขาบทที่ภิกษุรักษาอยู่นั้นและสิ่งที่พระองค์มิได้ทรงบัญญัติไว้ชัดเจนภิกษุสามารถนำหลักการนี้ตรวจสอบความเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมถูกหรือผิดมีโทษหรือไม่หลักมหาปเทศ ๔ มีดังนี้

(๑) สิ่งใดที่พระองค์มิได้ห้ามไว้ว่าสิ่งนี้ไม่ควรถ้าสิ่งนั้นอนุโลมเข้ากับสิ่งที่ไม่ควรขัดกับสิ่งที่ควรสิ่งนั้นถือว่าไม่ควร

(๒) สิ่งใดที่พระองค์มิได้ห้ามไว้ว่าสิ่งนี้ไม่ควรถ้าสิ่งนั้นอนุโลมเข้ากับสิ่งที่ควรขัดกับสิ่งที่ไม่ควรสิ่งนั้นถือว่าควร

(๓) สิ่งใดที่พระองค์มิได้อนุญาตไว้ว่าสิ่งนี้ควรถ้าสิ่งนั้นอนุโลมเข้ากับสิ่งที่ไม่ควรขัดกับสิ่งที่ควรสิ่งนั้นถือว่าไม่ควร

(๔) สิ่งใดที่พระองค์มิได้อนุญาตไว้ว่าสิ่งนี้ควรถ้าสิ่งนั้นอนุโลมเข้ากับสิ่งที่ควรขัดกับสิ่งที่ไม่ควรสิ่งนั้นถือว่าควร^๔

ลักษณะตัดสินของพระพุทธเจ้าถ้าเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมเป็นโลกวัชระคือชาวโลกติเตียนพระองค์จะไม่ทรงยอมลดหย่อนแต่จะทำให้มันให้เข้มงวดขึ้นเช่นกรณีพระสุทินเสพเมถุนพระองค์ทรงบัญญัติสิกขาบทให้เข้มงวดขึ้นครอบคลุมถึงสัตว์ดิรัจฉานในกรณีที่เป็นโทษทางพระบัญญัติพระองค์จะลดหย่อนให้เบาลงเพื่อให้เหมาะแก่การปฏิบัติเช่นการอุปสมบทในปัจจุบันประเทศ และกรณีพระภิกษุกระทำผิดกฎหมายทางอาญาเช่นความผิดต่อชีวิตเช่นฆ่าคนตายโดยเจตนากระทำโดยประมาททำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายได้รับอันตรายแก่กายความผิดเกี่ยวกับทรัพย์เช่นลักทรัพย์ยกยอกข้อโกงความผิดต่อพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ เช่นมียาเสพติดไว้ในครอบครองเป็นต้นหรือในทางแพ่งเช่นการทำนิติกรรมต่าง กู้ยืมเงินค้ำประกัน จำนองจำนำละเมิดมรดกเป็นต้นพระภิกษุที่มีคดีความเหล่านี้ก็ต้องอยู่ภายใต้กระบวนการยุติธรรมในทางโลกแม้แต่ในกรณีละเมิดพระธรรมวินัยบางกรณีที่เป็นความผิดทางโลกเช่นกัน

^๔ วิ.ม. (ไทย) ๕/๓๐๕/๑๓๙-๑๔๐.

ดังนั้นการปกครองคณะสงฆ์แล้วจากประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในช่วงต้นพุทธกาล ในการปกครองคณะสงฆ์พระพุทธเจ้ายังไม่ทรงบัญญัติพระวินัยเพื่อควบคุมความประพฤติของพระสงฆ์เพราะพระสงฆ์ชุดแรกๆที่เข้ามาบวชล้วนมีจิตใจเลื่อมใสและตั้งใจประพฤติปฏิบัติ นอกจากนั้นจำนวนของพระสงฆ์ยังมีไม่มากแต่มาช่วงระยะหลังเมื่อพระสงฆ์มีมากขึ้นกฎเกณฑ์ต่างๆจึงต้องมีเพื่อให้ภิกษุแต่ละรูปได้ถือปฏิบัติในแนวทางเดียวกันทำนองเดียวกับกฎหมายของรัฐก็เกิดขึ้นจากการที่มนุษย์มาอยู่รวมกันและการกระทำของคนคนหนึ่งอาจจะไปล่วงละเมิดคนอื่นคนหนึ่งรัฐจึงจำเป็นต้องออกระเบียบกฎหมายที่เราเรียกว่ากฎหมายมาคุ้มครอง

พระพุทธเจ้าพระองค์ไม่ได้ทรงคิดที่จะสร้างระบบเพื่อเรียกร้องสิทธิและความรับผิดชอบทางสังคมให้กับบ้านเมืองแต่สังคมสงฆ์ที่พระองค์ปกครองอยู่พระองค์ได้วางระบบไว้อย่างชัดเจน วินัยสงฆ์นั่นเองคือระบบเรียกร้องความรับผิดชอบต่อสังคมสงฆ์พระพุทธองค์ยอมให้มีกฎหมายที่จะละเมิดสิทธิส่วนบุคคลผู้กระทำความชั่วได้พระพุทธองค์จึงทรงบัญญัติสิกขาบทเอาไว้เพื่อเอาผิดกับผู้ฝ่าฝืนซึ่งเป็นการผิดต่อสังคมในขณะเดียวกันก็มีจุดมุ่งหมายอื่นๆด้วยดังที่พระองค์ได้ตรัสไว้ว่าภิกษุทั้งหลายเราบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลายโดยอาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการคือ

- (๑) เพื่อความยอมรับว่าดีแห่งสงฆ์
- (๒) เพื่อความผาสุกแห่งสงฆ์
- (๓) เพื่อข่มบุคคลผู้อยาก
- (๔) เพื่อความอยู่ผาสุกแห่งเหล่าภิกษุผู้มีศีลอันดีงาม
- (๕) เพื่อปิดกั้นอาสวะทั้งหลายอันจะเกิดขึ้นในปัจจุบัน
- (๖) เพื่อกำจัดอาสวะทั้งหลายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
- (๗) เพื่อความเลื่อมใสยิ่งขึ้นของคนที่ยังไม่เลื่อมใส
- (๘) เพื่อความเลื่อมใสของบุคคลผู้เลื่อมใสแล้ว
- (๙) เพื่อความตั้งมั่นแห่งสังฆธรรม
- (๑๐) เพื่อเอื้อเฟื้อวินัย^๕

^๕ วิ.มहा. (ไทย) ๑/๓๙/๒๘-๒๙.

การที่พระองค์บัญญัติพระวินัยนั้นข้อ ๑-๒ มีจุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของคณะสงฆ์เองข้อ ๓-๔ เพื่อประโยชน์แก่บุคคลข้อ ๕-๖ เพื่อประโยชน์แก่ความบริสุทธิ์ข้อ ๗-๘ เพื่อประโยชน์แก่ประชาชนข้อ ๙-๑๐ เพื่อประโยชน์แก่พระศาสนาโดยรวมซึ่งขั้นตอนและวิธีการในการบัญญัติกฎหมาย (สิกขาบท) พระพุทธเจ้าทรงทราบดีว่าเมื่อใดควรจะบัญญัติโดยคำนึงถึงหลัก ๓ ประการนี้

- (๑) สงฆ์ตั้งได้เป็นเวลายาวนานพอสมควร
- (๒) สังคมขยายใหญ่ขึ้น
- (๓) มีผลประโยชน์มากขึ้น

จากแนวทางทั้ง ๓ ประการนี้เองจึงก่อให้เกิดการบัญญัติพระวินัยหรือกฎหมายคณะสงฆ์ขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมาย ๑๐ ประการดังกล่าวแล้วโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อที่ ๑๐ นั้นหมายความว่าเพื่อการเกื้อหนุนการปกครองสิกขาบทหรือพระวินัยถือได้ว่าเป็นธรรมนูญการปกครองที่ภิกษุจะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดถ้าหากว่าล่วงละเมิดก็จะได้รับการลงโทษหนักบ้างเบาบ้างตามลักษณะของการกระทำในส่วนของวิธีการบัญญัติสิกขาบทเมื่อเกิดเหตุการณ์ไม่ดีไม่งามในสังคมสงฆ์ พระสงฆ์และประชาชนก็จะดำเนินคดียื่นพระพุทธองค์ก็จะประชุมสงฆ์และพิจารณาบัญญัติพระวินัยขึ้นขั้นตอนในการบัญญัติพระวินัยของพระพุทธองค์จึงปฏิบัติตามลำดับดังนี้

- (๑) เมื่อภิกษุก่อเหตุขึ้นพระองค์ตรัสเรียกประชุมสงฆ์
- (๒) ตรัสถามภิกษุผู้ก่อเหตุถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้น
- (๓) ชี้โทษแห่งการล่วงละเมิดและแสดงอานิสงส์ของการสำรวมระวัง
- (๔) วางโทษหรือบัญญัติสิกขาบทให้ภิกษุถือปฏิบัติตาม

เมื่อพิจารณาการบัญญัติสิกขาบทจะเห็นได้ว่าพระพุทธเจ้ามิได้ทรงบัญญัติให้เสร็จในคราวเดียวกันแต่จะบัญญัติต่อเมื่อมีพระภิกษุกระทำความผิดจากหลักการที่วางเอาไว้พระองค์จะทรงประชุมคณะสงฆ์ทุกครั้ง เพื่อพิจารณาความผิดที่เกิดขึ้นเมื่อประชุมสงฆ์เห็นชอบอย่างไร พระองค์ก็จะทรงบัญญัติสิกขาบทและโทษตามความผิดนั้น สังคมสงฆ์ในสมัยพุทธกาลมีอำนาจตามขอบเขตของตนไม่ว่าจะเป็นอำนาจนิติบัญญัติอำนาจบริหารและอำนาจตุลาการกล่าวคือ^๖

^๖ วิ.ม. (ไทย) ๕/๓๐๕/๑๕๔.

(๑) อำนาจนิติบัญญัติพระพุทธรเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทหรือพระวินัยเพื่อใช้ปกครองสงฆ์เป็นพุทธบัญญัติทั้งหมดทรงบัญญัติอย่างเปิดเผยทั้งต่อหน้าสงฆ์วัตถุและบุคคลโดยมีสังคมสงฆ์ให้ความเห็นชอบ

(๒) อำนาจบริหารเดิมที่นั่นพระสงฆ์ยังมีไม่มากพระองค์จึงทรงบริหารงานเองต่อมาเมื่อพระสงฆ์มีจำนวนมากขึ้นพระองค์ก็ทรงมอบอำนาจให้แก่สงฆ์ดังจะเห็นได้จากการบรรพชาอุปสมบทการกรานกฐินการระงับอธิกรณ์ เป็นต้น

(๓) อำนาจตุลาการสถาบันตุลาการของพุทธจักรมีกฎระเบียบที่วางไว้เป็นบรรทัดฐานแห่งการกระทำของบุคคลในสังคมป้องกันมิให้ประพฤติดุฉินและมีวิธีการลงโทษแต่การลงโทษผู้กระทำความผิดในทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาทมิใช่เพื่อการแก้แค้นหากเป็นการให้บทเรียนเพื่อให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นคนดีในสังคมจะเห็นได้จากการปรับอาบัติตั้งแต่สังฆาติเสกลงมาดังนั้นการลงโทษจึงมีจุดมุ่งหมาย ๒ ประการคือ^๗

(๑) เพื่อให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นคนดีและ

(๒) เพื่อช่วยป้องกันความชั่วร้ายทำนองเดียวกันที่จะเกิดขึ้นในอนาคตการลงโทษทางวินัยหรือการปรับอาบัติสังคมสงฆ์จะเข้ามาจัดการเพราะเป็นปัญหาที่กระทบถึงสังคมโดยส่วนรวมในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมซึ่งประเด็นนี้ทำให้มองเห็นว่าพระวินัยหรือสิกขาบทเป็นธรรมเนียมการปกครองที่พระพุทธรองค์ทรงบัญญัติขึ้นใช้กับคณะสงฆ์แต่ก็สามารถเทียบเคียงได้กับหลักกฎหมายทางอาณาจักรอย่างน้อยก็สะท้อนแนวความคิดที่ว่าพระพุทธรเจ้าทรงยอมรับว่ากฎหมายมีความจำเป็นในการปกครองไม่ว่าจะในส่วนของคนสงฆ์หรือฝ่ายบ้านเมือง

สรุปได้ว่าการทุจริตคอร์รัปชัน ที่เกิดขึ้นในสมัยพุทธกาลนั้นจะเป็นลักษณะของเรื่องราวเกี่ยวกับการทุจริต ๓ ประการ คือ กายทุจริต วจีทุจริต และมโนทุจริต ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระวินัย เมื่อมีการกระทำผิดต้องมีบทลงโทษปรับอาบัติ และไม่ให้กระทำอีก

^๗ สมภาร พรหมทา, “สิทธิในทัศนะของพุทธศาสนา” ในพุทธศาสนศึกษา, (ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ มกราคม-เมษายน, ๒๕๓๗), หน้า ๖๑.

๒.๓ ประเภทของการทุจริตคอร์รัปชัน

ในพระพุทธศาสนาไม่ได้กล่าวถึงประเภทของการทุจริตคอร์รัปชัน ไว้โดยตรงเป็นเพียงการละเมิดต่อพระวินัยและการประพฤติผิดจึงวางแนวทางให้ประพฤติในกุศลกรรมบถและเว้นอกุศลกรรมบถควบคู่กันไป”^๔ เพื่อป้องกันและสามารถที่จะแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันได้ดังต่อไปนี้

๑. กุศลกรรมบถ การกระทำที่แสดงออกทางกายวาจาและใจที่เป็นการกระทำความดีซึ่งนำไปสู่ความสุขความเจริญเรียกว่ากุศลกรรมบถ ๑๐ ดังนั้นกุศลกรรมบถแบ่งประเภทออกเป็น ๓ ทางคือ ๑) การกระทำความดีทางกายเรียกว่า “กายสุจริต” ๒) การกระทำความดีทางวาจาเรียกว่า “วจีสุจริต” ๓) การกระทำความดีทางใจเรียกว่า “มโนสุจริต”

๒. อกุศลกรรมบถ หมายถึง ทางแห่งอกุศลกรรม, ทางทำความชั่ว, กรรมชั่วอันเป็นทางนำไปสู่ความเสื่อมความทุกข์หรือทุกข์ ๓๑ อกุศลกรรมบถนี้เป็นธรรมที่บุคคลต้องเว้นต้องละเป็นธรรมที่ตรงกันข้ามกับกุศลกรรมบถที่กล่าวไว้แล้วข้างต้นนั้นมี ๑๐ ประการโดยย่อมี ๓ ประการเรียกว่าทุจริต ๓ คือ

- (๑) ความประพฤติชั่วทางกาย ๓ อย่างที่เรียกว่า “กายทุจริต”
- (๒) ความประพฤติชั่วทางวาจา ๔ อย่างที่เรียกว่า “วจีทุจริต”
- (๓) ความประพฤติชั่วทางใจ ๓ อย่างที่เรียกว่า “วจีทุจริต”

การกระทำตามหลักกุศลกรรมบถและอกุศลกรรมบถแบ่งการกระทำที่แสดงออกของบุคคลเป็น ๓ ทางคือทางกายทางวาจาทางใจแต่การกระทำที่ถือว่าสำคัญที่สุดที่เป็นจุดเริ่มต้นคือการกระทำทางใจเพราะเป็นตัวกำหนดให้เกิดการกระทำทางกายและทางวาจามา

การกระทำทางกายเรียกว่ากายกรรมที่เป็นกุศลกรรมมี ๓ อย่างคืองดเว้นจากการฆ่าสัตว์งดเว้นจากการลักทรัพย์และงดเว้นจากการประพฤติผิดในกามส่วนอกุศลกรรมบถก็มี ความหมายตรงกันข้ามคือการฆ่าสัตว์การลักทรัพย์และการประพฤติผิดในกามซึ่งเป็นกายกรรมที่ไม่ดีตรงกับศีลข้อ ๑, ๒ และ ๓ ของศีล ๕ ตามที่กล่าวมาแล้วจึงไม่ขอกล่าวซ้ำอีกกุศลกรรมบถที่แสดงออกทางวาจามี ๔ อย่างคืองดเว้นจากการพูดเท็จงดเว้นจากการพูดส่อเสียดงดเว้นจากการ

^๔ อภิ.ป. (ไทย) ๓๖/๑๐๕/๑๕๑.

พูดคำหยาบและงดเว้นจากการพูดเพื่อเจ้าส่วนอกุศลกรรมบถก็มีความหมายตรงกันข้ามคือการพูดคำเท็จการพูดส่อเสียดการพูดคำหยาบและการพูดเพื่อเจ้าทำไมตามหลักพระพุทธศาสนาจึงบัญญัติให้การกระทำทางวาจาทั้ง ๓ เป็นการกระทำที่ไม่ดี

ดังพุทธพจน์ที่แสดงธรรมบรรยายสำหรับน้อมเข้ามาเทียบตัวเพื่อแสดงให้เห็นว่าตัวเราสามารถตัดสินการกระทำดีและชั่วได้ด้วยตัวเองดังนี้คือ“อริยสาวกย่อมพิจารณาเห็นว่าถ้าใครจะทำลายประโยชน์ของเราด้วยการกล่าวเท็จก็จะเป็นที่ขึ้นชอบที่พอใจแก่เราก็ถ้าเราจะทำลายประโยชน์ของคนอื่นด้วยการกล่าวเท็จก็จะเป็นข้อที่ขึ้นชอบที่พอใจแก่คนอื่นเหมือนกันถ้าใครจะยุยงเราให้แตกจากมิตรด้วยคำส่อเสียดก็จะเป็นข้อที่ขึ้นชอบที่พอใจแก่เรา ก็ถ้าเราจะยุยงคนอื่นให้แตกจากมิตรด้วยคำส่อเสียดก็จะเป็นข้อที่ขึ้นชอบที่พอใจแก่คนอื่นเหมือนกัน ถ้าใครจะพูดจากับเราด้วยคำหยาบก็จะเป็นข้อที่ขึ้นชอบที่พอใจแก่เรา ก็ถ้าเราจะพูดจากับคนอื่นด้วยคำหยาบก็จะเป็นข้อที่ขึ้นชอบที่พอใจแก่คนอื่นเหมือนกัน ถ้าใครจะพูดจากับเราด้วยถ้อยคำเพื่อเจ้าก็จะเป็นข้อที่ขึ้นชอบที่พอใจแก่เรา ก็ถ้าเราจะพูดจากับคนอื่นด้วยถ้อยคำเพื่อเจ้าก็จะเป็นข้อที่ขึ้นชอบที่พอใจแก่คนอื่นเหมือนกัน สิ่งใดตัวเราเองก็ไม่ชอบไม่พอใจเราจะพึงเอาไปผูกใส่ให้คนอื่นเล่าอริยสาวกนั้น พิจารณาเห็นดังนี้แล้วย่อมงดเว้นจากการพูดเพื่อเจ้าด้วยตนเองด้วยยอมชักชวนผู้อื่นให้งดเว้นจากการพูดเพื่อเจ้าด้วยยอมกล่าวสรรเสริญคุณแห่งการงดเว้นจากการพูดเพื่อเจ้าด้วยวิจิกขณของอริยสาวกนั้นย่อมบริสุทธิ์ ทั้งสามด้านอย่างนี้”^๙

พระพุทธพจน์ที่ยกมาทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่าการกระทำใดที่เราไม่ชอบไม่ต้องการให้เกิดขึ้นกับเราคนอื่นก็ไม่ชอบเราก็ไม่ควรไปทำกับคนอื่นเช่นเดียวกันถ้าทุกคนตระหนักในข้อนี้จะไม่มีความบาดหมางใจซึ่งก่อให้เกิดการเบียดเบียนซึ่งกันและกันเมื่อเรางดเว้นจากการพูดคำเท็จพูดส่อเสียดพูดคำหยาบและพูดเพื่อเจ้าแล้วเราก็ควรชักชวนผู้อื่นให้กระทำด้วยและกล่าวสรรเสริญการกระทำของเขาด้วย

มโนกรรม คือ การกระทำทางใจเป็นกุศลกรรมบถคือไม่เพ่งเล็งอยากได้ของผู้อื่นไม่มีจิตคิดร้ายผู้อื่นสัตว์อื่นมีความเห็นชอบเช่นเห็นว่าท่านมีผลส่วนอกุศลกรรมที่แสดงทางมโนกรรม๓ อย่างคือการโลภอยากได้สิ่งของของผู้อื่นการคิดพยาบาทปองร้ายผู้อื่นและการเห็นผิดจากทำนอง

^๙ ส. ม. (ไทย) ๑๙ / ๑๔๕๘-๑๔๖๕ / ๔๔๒-๔๔๕.

คลองธรรมเช่นเห็นว่าบุญบาปไม่มีได้กล่าวมาตั้งแต่ตอนต้นแล้วว่ามโนกรรมมีบทบาทสำคัญและร้ายแรงที่สุดโดยมีความสำคัญในตัวเองและเป็นมูลฐานของการกระทำทางกายและทางวาจา ด้วยมโนกรรมที่นับว่าเป็นความชั่วร้ายแรงที่สุดตามคำสอนในพระพุทธศาสนาได้แก่มิจฉาทิฏฐิที่แปลว่าความเห็นผิดและมโนกรรมที่จัดว่าเป็นความดีสูงสุดคือสัมมาทิฏฐิที่แปลว่า ความเห็นชอบ

ดังนั้นเมื่อใช้เกณฑ์ตัดสินความดีของพุทธศาสนาดังนั้นจะชี้ให้เห็นว่ามโนกรรมที่เป็นมิจฉาทิฏฐิเป็นมโนกรรมที่ไม่ดีและเป็นสาเหตุให้เกิดการกระทำทางกายกรรมและวจีกรรมไม่ดีตามมาส่วนมโนกรรมที่เป็นสัมมาทิฏฐิเป็นมโนกรรมที่ดีและเป็นสาเหตุให้เกิดการกระทำทางกายกรรมและวจีกรรมที่ดีตามมาบุคคลจึงควรสร้างความคิดของตนเองเป็นสัมมาทิฏฐิเพื่อจะได้มีผลให้เขามีแนวทางดำเนินชีวิตไปตามมโนกรรมที่ดีนั่นเอง

มนุษย์สัตว์ต่างมีความกลัวในความกลัวนี้มนุษย์หาวิธีป้องกันตนเองเกิดการเบียดเบียนกลัวความไม่ปลอดภัยในชีวิต “สัตว์ทั้งหลายกลัวความตายกลัวอาชญาชีวิตเป็นที่รักของสัตว์ทั้งปวงทำตนให้เป็นอุปมาแล้วไม่พึงฆ่าไม่พึงใช้ผู้อื่นฆ่า”^{๑๑} การทำร้ายผู้อื่นนั้นเป็นโทษการเบียดเบียนกันสังคมย่อมมีอันตรายเกิดความไม่สงบการที่มนุษย์รักตนเองเกรงกลัวต่อสิ่งภายนอก “บุคคลผู้รักตนย่อมชื่อว่ารักษาผู้อื่นบุคคลผู้รักผู้อื่นชื่อว่ารักษาดตน”^{๑๒} สิ่งที่ทำให้เกิดความสงบในสังคมบุคคลต้องมีความเมตตาต่อกันไม่กล่าวร้ายติเตียนไม่เบียดเบียนกันพุทธดำรัส “ภิกษุทั้งหลาย ความรู้ในทุกข์ ในเหตุแห่งทุกข์ ในความดับทุกข์ ในทางปฏิบัติเพื่อความดับทุกข์ นี้เรียกว่า สัมมาทิฏฐิ” “ความดำริในการออกจากกาม ความดำรินั่นไม่พยาบาท ความดำรินั่นไม่เบียดเบียน นี้เรียกว่าสัมมาสังกัปปะ” “เจตนาเครื่องงดเว้นจากการพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อนี้เรียกว่า สัมมาวาจา” “เจตนาเครื่องงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ การถือเอาของที่เขาได้ให้ และการประพฤติที่มีโทษพรหมจรรย์นี้เรียกว่า สัมมากัมมันตะ” “อริยสาวกในพระธรรมวินัยนี้ ละการเลี้ยวซีกที่ผิดเสีย สำเร็จชีวิตอยู่ด้วยการเลี้ยวซีกที่ชอบ นี้เรียกว่า สัมมาอาชีวะ

ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ยังความพอใจให้เกิด พยายามปรารภความเพียรตั้งจิตไว้ เพื่อมิให้อกุศลธรรมอันลามกที่ยังไม่เกิดบังเกิดขึ้น เพื่อละอกุศลธรรมที่บังเกิดขึ้นแล้ว เพื่อให้กุศลธรรมที่ยังไม่เกิดบังเกิดขึ้น ปรารภความเพียร เพื่อความตั้งมั่นไพบูลย์ เพิ่มพูนแห่งกุศลธรรมที่บังเกิดขึ้นแล้ว

^{๑๑} พ.ร.บ. (ไทย) ๒๕/๔๑/๑๘๔.

^{๑๒} พ.ร.บ. (ไทย) ๒๕ /๑๒๙ /๔๒.

นี้เรียกว่า สัมมาวายามะ “ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมพิจารณาเห็นภายในกายนี้เองฯ พิจารณาเห็น
เวทนาในเวทนาเองฯ พิจารณาเห็นจิตในจิตเองฯ พิจารณาเห็นธรรมในธรรมเองฯ อยู่ มีความ
เพียร มีสัมปชัญญะ มีสติพึงกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสีย นี้เรียกว่า สัมมาสติ

“ภิกษุในธรรมวินัยนี้ สงัดจากกาม จากอกุศลธรรม บรรลุปฐมฌาน มีวิตก วิचार ปิติและ
สุขอันเกิดแต่วิเวก อยู่ เธอบรรลุทุติยฌาน มีความผ่องใสแห่งจิตในภายใน เป็นธรรมเอกผุดขึ้น ไม่
มีวิตก วิचार เพราะวิตก วิचार สงบไป มีปิติและสุขเกิดแต่สมาธิอยู่ เธอมีอุเบกขา มีสติ มี
สัมปชัญญะ เสวยสุขด้วยนามกายเพราะปิตินั้นไป บรรลุตติยฌานที่พระอริยเจ้าทั้งหลายสรรเสริญ
ว่า ผู้ให้ฌานนี้มีอุเบกขา สติ อยู่เป็นสุข เธอบรรลุจตุตถฌาน ไม่มีทุกข์ ไม่มีสุข เพราะทุกข์และสุข
และดับโสมนัสโทมนัสก่อน ได้มีอุเบกขาเป็นเหตุให้สติบริสุทธิ์ อยู่ นี้เรียกว่า สัมมาสมาธิ”

อีกนัยหนึ่ง กามโกศีสูตรแห่งอุปาสิกวรรค ทุติยปัณณาสก์ ในทสกนิบาตแสดงประเภท
ของคฤหัสถ์ ๑๐ ประเภท ตามลักษณะพฤติกรรมต่างๆ คือ

(๑) ประเภทที่แสวงหาโภคทรัพย์ในทางทุจริต ทั้งไม่บำรุงตนให้เป็นสุข ไม่แจกจ่าย
ทำบุญ

(๒) ประเภทที่แสวงหาโภคทรัพย์ในทางทุจริตมาบำรุงตนให้เป็นสุข แต่ไม่แจกจ่าย
ทำบุญ

(๓) ประเภทที่แสวงหาโภคทรัพย์ในทางทุจริตมาบำรุงตนให้เป็นสุข และแจกจ่ายทำบุญ

(๔) ประเภทที่แสวงหาโภคทรัพย์ในทางสุจริตบ้าง ทุจริตบ้าง ไม่บำรุงตนให้เป็นสุข
และไม่แจกจ่ายทำบุญ

(๕) ประเภทที่แสวงหาโภคทรัพย์ทั้งในทางสุจริตและทุจริตมาบำรุงตนให้เป็นสุข แต่ไม่
แจกจ่ายทำบุญ

(๖) ประเภทที่แสวงหาโภคทรัพย์ทั้งในทางสุจริตและทุจริตมาบำรุงตนให้เป็นสุข และ
แจกจ่ายทำบุญ

(๗) ประเภทที่แสวงหาโภคทรัพย์ในทางสุจริต แต่ไม่บำรุงตนให้เป็นสุข และไม่แจกจ่าย
ทำบุญ

(๘) ประเภทที่แสวงหาโภคทรัพย์ในทางสุจริตมาบำรุงตนให้เป็นสุข แต่ไม่แจกจ่าย
ทำบุญ

(๙) ประเภทที่แสวงหาโภคทรัพย์ในทางสุจริตมาบำรุงตนให้เป็นสุข และแจกจ่ายทำบุญ แต่เป็นผู้มัวเมาหมกมุ่นในโภคทรัพย์

(๑๐) ประเภทที่แสวงหาโภคทรัพย์ในทางสุจริตมาบำรุงตนให้เป็นสุข และแจกจ่ายทำบุญ ทั้งไม่เป็นผู้มัวเมาหมกมุ่นในโภคทรัพย์ในพระสูตรนี้ พระผู้มีพระภาคยังได้ทรงแสดงหลักเกณฑ์สำหรับพิจารณาตัดสินคุณสมบัติของอุบาสกว่า อุบาสกเช่นไรควรตีเตียน อุบาสกเช่นไรควรสรรเสริญ หลักเกณฑ์สำหรับพิจารณานั้นมี ๔ ประการ คือ (๑) แสวงหาโภคทรัพย์โดยสุจริตหรือไม่ (๒) บำรุงตนให้ได้รับความสุข หรือไม่ (๓) แจกจ่ายทำบุญ หรือไม่ (๔) มัวเมาในโภคทรัพย์หรือไม่^{๑๒}

สรุปได้ว่าพระพุทธศาสนากล่าวการกระทำของมนุษย์ไว้ ๓ ทางคือ ทางกาย ทางวาจา และทางใจ การกระทำของมนุษย์จะดีหรือชั่วย่อมเป็นไปโดยทวารทั้ง๓นี้การกระทำที่ดีทางไตรทวารเรียกว่ากายสุจริตวจีสุจริตและมโนสุจริตหรือเรียกว่ากุศลกรรมส่วนการกระทำที่ไม่ดีทางไตรทวารเรียกว่ากายทุจจริตวจีทุจจริตและมโนทุจจริตหรือเรียกว่าอกุศลกรรมนอกจากนั้นยังมีการกระทำที่เป็นกลาง ซึ่งเจตนาที่เป็นอกุศลกรรมคืออกุศลมูล ๓ ได้แก่ความโลภความโกรธความหลง แต่เจตนาเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอสำหรับตัดสินการกระทำผิดตามปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน แต่เกิดจากการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบในทางส่วนตัวเป็นการกระทำที่มีเจตนาที่เกิดจากอกุศลมูลและเป็นสภาวะที่บั่นรอนคุณภาพและสมรรถภาพของจิตทำให้กุศลธรรมลดน้อยลงก่อให้เกิดอกุศลธรรมอย่างอื่นตามมาอีกมากมายตลอดจนมีผลต่อบุคลิกภาพและความเสื่อมศรัทธา นับถือจากผู้อื่นด้วยใจจริงเพราะการทุจริตคอร์รัปชันที่ไม่ว่าจะเกิดขึ้นทางใดทางหนึ่งของความประพฤติย่อมมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตและเกิดความทุกข์ใจ ความละอายแก่ใจ และความไม่สบายกายและใจเมื่อมีการกระทำผิด เพื่อให้การดำเนินชีวิตที่มีความสุขควรเลี้ยงชีพด้วยสุจริตและประกอบอยู่ในกุศลกรรมบถจึงจะถือได้ว่าป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันได้

^{๑๒} อ.ทสก. (ไทย) ๒๔/๙๑/๒๐.

๒.๔ โทษของการทุจริตคอร์รัปชัน

ในทางพระพุทธศาสนาแต่เดิมหากมีการกระทำความผิดโดยสงฆ์ก็จะใช้ระบบการประชุมสงฆ์ลงโทษแก่พระภิกษุเป็นสำคัญการลงโทษหรือการปรับอาบัติพระภิกษุผู้ละเมิดนั้นต้องมีการไต่สวนก่อนแล้วจึงจะวินิจฉัยว่าควรจะลงโทษหรือไม่วิธีการไต่สวนหรือวินิจฉัยคือกระบวนการยุติธรรมทางสงฆ์หรือทางโลกเรียก “วิธีสบัญญัติ” แต่ในทางสงฆ์เรียกวิธีระงับอธิกรณ์หรืออธิกรณ์สมณะดังที่พระพุทธองค์ทรงแสดงธรรมที่เป็นเครื่องระงับอธิกรณ์ ๗ อย่างเพื่อระงับอธิกรณ์ที่เกิดขึ้นแล้วๆดังนี้

(๑) พึงให้สัมมุขาวินัย

(๒) พึงให้สติวินัย

(๓) พึงให้อุมุพหวินัย

(๔) พึงให้บัญญัติฎาตกรรมะ

(๕) พึงให้เยภยยสิกา

(๖) พึงให้ตัสสปาปิยสิกา

(๗) พึงให้ติณวัตถการกะ”^{๑๓} การปรับอาบัติและวิธีการระงับอธิกรณ์คืออธิกรณ์สมณะถือว่าเป็นกระบวนการยุติธรรมในสมัยพุทธกาลที่พระพุทธเจ้าทรงไต่สวนและวินิจฉัยส่วนการลงโทษหลังจากทรงไต่สวนและวินิจฉัยแล้วมีอยู่ ๒ กรณีคือ

(๑) การลงโทษปรับอาบัติตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดแต่ละกรณีตามสิกขาบทบัญญัติที่มากในพระปาติโมกข์ตามที่กล่าวไว้แล้วว่าด้วยอาบัติและการปรับอาบัติ

(๒) การลงโทษโดยมาตรการที่สงฆ์กำหนดไว้เรียกว่าการลงนิคหกรรม^{๑๔}ในด้านของรูปแบบและกระบวนการแก้ไขปัญหามิใช่อธิกรณ์แต่ละข้อในสมัยพุทธกาลจะมีความเหมาะสมกับปัญหาแต่ละประเภทซึ่งพระพุทธองค์ทรงใช้แก้ปัญหาและสามารถยุติปัญหาต่างในสมัยพุทธกาลได้เป็นอย่างดีอย่างไรก็ตามเมื่อยุคสมัยได้เปลี่ยนแปลงไปการปกครองคณะสงฆ์ก็มีการอนุวัตรตามไปด้วยโดยเฉพาะในเรื่องของการแก้ปัญหภายในคณะสงฆ์

^{๑๓}วิ.มหา.(ไทย) ๒/๖๕๕/๗๓๖.

^{๑๔}วิ.ม. (ไทย) ๕/๔๑๘/๓๐๕.

ดังนั้นพระพุทธองค์ได้ทรงดำเนินการเองหรือทรงมอบหมายให้คณะสงฆ์เป็นผู้ดำเนินการ ต่อมาเมื่อทรงปรินิพพานแล้วก็ปรากฏว่าคณะสงฆ์ได้อาศัยวิธีการแก้ไขปัญหจากรัฐเพิ่มเข้ามา เป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาดังนี้เพราะถือว่ารัฐคือผู้ที่มีหน้าที่ในการให้การอุปถัมภ์ ค้ำครองพระศาสนาดังเช่นการปกครองคณะสงฆ์ในสมัยปัจจุบันจำเป็นที่จะต้องอาศัยอำนาจรัฐ ในการออกกฎหมายมาใช้บังคับและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในคณะสงฆ์โดยถือว่าการกระทำ เช่นนั้นเป็นหลักการที่พระพุทธองค์ทรงอนุญาตเพราะว่าในสมัยพุทธกาลนั้นไม่มีกฎหมาย กฎระเบียบใดๆที่ออกโดยฝ่ายอาณาจักรเพื่อจัดระเบียบการปกครองของสงฆ์ไว้โดยเฉพาะคงมีแต่ เพียงพระธรรมวินัยที่เป็นหลักในการปกครองของสงฆ์อย่างอิสระครั้นเมื่อกาลล่วงไปพระภิกษุสงฆ์ มีมากขึ้นวัตรปฏิบัติหย่อนยานลงเกิดลาภผลสักการะมากขึ้นสงฆ์ไม่อาจแก้ปัญหาเหล่านั้นโดยอาศัย เพียงพระธรรมวินัยโดยลำพังได้จึงจำเป็นต้องอาศัยการดูแลรักษาจากฝ่ายอาณาจักรฝ่าย บ้านเมืองจึงจำเป็นต้องอาศัยการบัญญัติบทกฎหมายเพื่อใช้เป็นกลไกในการรักษาความบริสุทธิ์ แห่งสงฆ์พระพุทธเจ้าทรงมองเห็นปัญหาความไม่สงบเรียบร้อยที่จะเกิดขึ้นเมื่อสงฆ์มีจำนวนมาก เป็นหมู่ใหญ่ในอนาคตจึงทรงอนุญาตไว้ว่าให้ระบบการปกครองของภิกษุสงฆ์อนุวัตรไปตามการ ปกครองกฎหมายขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีของฝ่ายอาณาจักรนั้นได้ตามหลัก “มัชฌิมาปฏิปทา”^{๑๕} ดังที่พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลายเราอนุญาตให้คล้อยตาม พระราชา”^{๑๖} ดังนั้นนอกจากสงฆ์จะต้องปฏิบัติตามพระธรรมวินัยแล้วยังต้องปฏิบัติตามการ ปกครองกฎหมายขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีของฝ่ายอาณาจักรอีกด้วยทั้งนี้เพราะถือว่าคณะ สงฆ์ไม่มีอำนาจในการลงโทษพระภิกษุผู้ประพฤติล่วงละเมิดพระธรรมวินัยขั้นร้ายแรงหากปล่อยไว้ ย่อมจะนำความเสื่อมเสียมาสู่วงการคณะสงฆ์ได้ดังนั้นจำเป็นจะต้องพึ่งอำนาจรัฐทั้งนี้ก็เพื่อที่จะ ทำให้พระธรรมวินัยมีความศักดิ์สิทธิ์

พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า “กายทุจริตวจีทุจริตและมโนทุจริตธรรมเหล่านี้ชื่อว่าทำให้เร่า ร้อน” เป็นอกุศลธรรมที่ก่อให้เกิดโทษทั้งต่อตนเองและผู้อื่นดังที่ทรงตรัสว่า “ก็ชนเหล่าใดประพฤติ

^{๑๕}วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๐๘/๒๕๕.

กายทุจริตวชิทุจริตมโนทุจริตชนเหล่านั้นชื่อว่าไม่รักตนแม้ชนเหล่านั้นจะกล่าวอย่างนี้ว่า‘เรารักตน’ ก็ตามชนเหล่านั้นก็ชื่อว่าไม่รักตน”^{๑๖}

สำหรับผลของวจีทุจริต พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ในทุจจติวิปากสูตรอังคุตตรนิกาย อัฐกนิบาต^{๑๗}ว่า“มุสาวาท (การพูดเท็จ) ที่บุคคลเสพเจริญทำให้มากแล้วย่อมอำนวยผลให้ไปเกิดในนรกอำนวยผลให้ไปเกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉานอำนวยผลให้ไปเกิดในเปรตวิสัยวิปากแห่ง มุสาวาทอย่างเบาที่สุดย่อมอำนวยผลให้ถูกกล่าวด้วยคำไม่จริงแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์ปิสุณาวาจา (การพูดส่อเสียด) ที่บุคคลเสพเจริญทำให้มากแล้วย่อมอำนวยผลให้ไปเกิดในนรก อำนวยผลให้ไปเกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉานอำนวยผลให้ไปเกิดในเปรตวิสัยวิปากแห่งปิสุณาวาจา อย่างเบาที่สุดย่อมอำนวยผลให้แตกต่างจากมิตรแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์มรฺสวาจา (การพูดหยาบคาย) ที่บุคคลเสพเจริญทำให้มากแล้วย่อมอำนวยผลให้ไปเกิดในนรกอำนวยผลให้ไปเกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน อำนวยผลให้ไปเกิดในเปรตวิสัยวิปากแห่งมรฺสวาจาอย่างเบาที่สุด ย่อมอำนวยผลให้ได้ฟังเรื่องที่ไม่น่าพอใจแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์

สำหรับโทษของวจีทุจริตนั้นปรากฏทั้งในโลกนี้และโลกหน้าดังที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า “เมื่อบุคคลทำกายทุจริตวชิทุจริตมโนทุจริตที่เรากล่าวว่าเป็นกิจไม่ควรทำโดยส่วนเดียวโทษอย่างนี้ อันผู้นั้นพึงหวังได้คือ

- (๑) แม้ตนก็ติเตียนตนเองได้
- (๒) ผู้รู้ใคร่ครวญแล้วย่อมติเตียนได้
- (๓) กิตติศัพท์ช่วยย้อมกระฉ่อนไป
- (๔) เป็นคนหลงทำกาละ

(๕) เมื่อแตกกายตายไปย่อมเข้าถึงอบายทุกคติวินิบาตนรก” หรือที่ตรัสไว้ว่า“หมู่สัตว์ที่ ประกอบกายทุจริตวชิทุจริต และมโนทุจริต กล่าวร้ายพระอริยะมีความเห็นผิด และชักชวนผู้อื่นให้ ทำกรรมตามความเห็นผิดพวกเขาหลังจากตายแล้วจะไปบังเกิดในอบายทุกคติวินิบาตนรก”^{๑๘}ตาม หลักพระพุทธศาสนานั้น วจีทุจริตเป็นกรรมที่ทำให้เราร้อนดังที่สัมผัปปลาปะ (การพูดเพ้อเจ้อ)

^{๑๖} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๑๑๕/๑๓๒.

^{๑๗} อ.อ. สุก (ไทย) ๒๓/๔๐/๓๐๑-๓๐๒.

^{๑๘} ที.ส. (ไทย) ๙/๒๔๖/๘๓.

ที่บุคคลเสพเจริญทำให้มากแล้ว ย่อมอำนวยผลให้ไปเกิดในนรกอำนวยผลให้ไปเกิดในกำเนิดสัตว์
ดิรัจฉานอำนวยผลให้ไปเกิดในเปรตวิสัยวิบากแห่งสัมผัปปลาปะอย่างเบาที่สุด ย่อมอำนวยผลให้
มีวาจาที่ไม่น่าเชื่อถือแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์”สำหรับโทษของวจีทุจริตนั้นปรากฏทั้งในโลกนี้ และโลก
หน้าดังที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า “เมื่อบุคคลทำกายทุจริตวจีทุจริตมโนทุจริตที่เรากล่าวว่
เป็นอภริณกิจโดยส่วนเดียวอาทินพ ดังต่อไปนี้ฉันผู้นั้นพึงหวังได้ คือ

(๑) แมตตนเองยอมติเตียนตนได้

(๒) ผู้รู้ใคร่ครวญแล้วยอมติเตียน

(๓) ชื่อเสียงอันชั่วยอมกระฉ่อนไป

(๔) ย่อมหลงทำกาลกิริยา

(๕) เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตกยอมเข้าถึงอบายทุกคติวินิบาตนรก” หรือที่ตรัสไว้ว่า
“หมู่สัตว์ที่ประกอบกายทุจริต วจีทุจริต และมโนทุจริต กล่าวร้ายพระอริยะมีความเห็นผิดและ
ชักชวนผู้อื่นให้ทำกรรมตามความเห็นผิดพวกเขาหลังจากตายแล้วจะไปบังเกิดในอบายทุกคติ
วินิบาตนรก”^{๑๙}จากหลักการที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การละเว้นวจีทุจริตถือว่าเป็นจุดยืนที่
สำคัญของพระพุทธศาสนา ซึ่งคำสอนทำให้เกิดคุณงามความดีทั้งต่อตนเอง และสังคม แต่ถ้า
หากมนุษย์มีพฤติกรรมที่เป็นไปในทางที่ไม่ดี เป็นการกระทำที่ตกไปในทางที่ชั่วนำมาซึ่งโทษภัย
อันหาประมาณไม่ได้มาสู่ทั้งตนเอง และสังคม

อีกนัยหนึ่งในบทลงโทษ คือ กฎหมายหรือกฏกติกาของสังคมก็เป็นกรอบให้แก่ทาง
ศาสนาได้เช่นกัน เช่น พระพุทธเจ้าใช้กฎหมายของกรุงราชคฤห์มาเป็นกรอบในการบัญญัติ
หุติยปาราชิกโดยกำหนดบทลงโทษภิกษุผู้ลักทรัพย์สิน เทียบกับค่าทรัพย์สินและบทลงโทษทาง
ฝ่ายบ้านเมืองสมัยนั้น ถ้าใครลักทรัพย์มีมูลค่า ๕ มาสกหรือ ๑ บาทจะถูกประหารจองจำหรือ
เนรเทศออกจากบ้านเมือง ถือว่าเป็นการลงโทษหนักที่สุด เกี่ยวกับการลักทรัพย์ ดังนั้น
พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทนี้ ภิกษุมีเจตนาลักทรัพย์มีมูลค่าเกิน ๕ มาสกหรือ ๑ บาทขาด
จากความเป็นภิกษุทันที^{๒๐}

^{๑๙}ที.สี. (ไทย) ๙/๒๔๖/๘๓.

^{๒๐}วิ.มหา.(ไทย) ๑/๘๘-๘๙/๗๖-๗๙.

สรุปได้ว่าโทษของการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นการกระทำผิดพระวินัย และไม่เกิดผลดีต่อคณะสงฆ์ เนื่องด้วยพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งความบริสุทธิ์ โดยหลักคำสอนมุ่งเน้นกระทำตนให้บริสุทธิ์ ปราศจากความชั่วทั้งปวงดังในโอวาทปาติโมกข์ หมายถึงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าสำหรับถือเป็นหลักปฏิบัติในแนวเดียวกัน เป็นหัวใจหลักของพระพุทธศาสนา มี ๓ ข้อ คือ การไม่ทำบาปทั้งปวง การทำกุศลให้ถึงพร้อม การทำจิตของตนให้ผ่องแผ้วหลักการทั้ง ๓ นี้ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนาซึ่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงวางเป็นหลักปฏิบัติสำหรับพุทธศาสนิกชน การไม่ทำบาปทั้งปวง หมายถึง เว้นจากทุจริต คือ ความประพฤติชั่วด้วยกาย วาจา ใจ ยังกุศลให้ถึงพร้อม หมายถึงประกอบสุจริต คือ ประพฤติชอบด้วยกาย วาจา ใจ และ ทำใจของตนให้ผ่องใส หมายถึงทำใจของตนให้หมดจดจากเครื่องเศร้าหมองใจ มีโลภ โกรธ หลงเป็นต้น

ดังนั้น ความประพฤติชั่ว ทางกาย วาจา และใจ ก็เป็นพฤติกรรมที่ไม่บริสุทธิ์ ก่อให้เกิดความชั่ว เป็นเครื่องมือหมอง ซึ่งหากเกิดขึ้นกับบุคคลใด จะเป็นทางแห่งความเสื่อม เป็นกรรมหรือการกระทำที่ไม่ดีนำไปสู่อบาย วินิบาต นรก

๒.๕ ปัจจัยที่เกื้อหนุนให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน

การศึกษาในพระไตรปิฎกพบว่าปัจจัยที่เกื้อหนุนให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน เพราะส่วนใหญ่ไม่ปฏิบัติตามศีลพระวินัย และมีความเห็นแก่ตัว ไม่มีความละอายและเกรงกลัวต่อการทำบาป ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

(๑) บุคคลไม่รักษาศีล

สาเหตุที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทที่เป็นวัจจุจริต ประเภทมุสาวาทเพราะจะส่งผลกระทบต่อสังคม กล่าวคือ การกล่าวอุตริมนุสสรรมของพระภิกษุถือว่ามีผลกระทบต่อสังคมอย่างยิ่ง ซึ่งมนุษย์ส่วนใหญ่จะมีทัศนคติและศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คุณวิเศษไสยศาสตร์ อำนาจและอิทธิฤทธิ์ฤทธิ์ที่ปะปนกันอยู่มากมายในสังคม และการที่ภิกษุกล่าวอุตริมนุสสรรมเป็นเหตุให้คนในสังคมเกิดศรัทธาเลื่อมใส และยึดติดกับตัวบุคคลที่ตนศรัทธาจะทำให้ผู้ที่ศรัทธาในตัวภิกษุนั้นเกิดการยึดติดหลงใหล ปิดบังปัญญา จนไม่เห็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา

ตลอดจนทำให้ผู้คนยึดติดหมกมุ่นวนเวียนไปกับการขอ การรอในสิ่งที่ตนเองปรารถนาและไม่ยอมลงมือกระทำในสิ่งที่ตนเองต้องการ^{๒๑}

ด้วยเหตุนี้พระพุทธเจ้าจึงทรงห้ามภิกษุกล่าวอวดอุตริมนุสสธรรมแก่บุรุษและสตรี ถ้ากล่าวต้องอาบัติปาราชิก คือ ขาดจากความเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนาการกล่าวอวดอุตริมนุสสธรรมนั้น มีแต่ยังความวุ่นวายมาสู่สังคมเป็นอย่างยิ่ง ทำให้สังคมขาดปัญญาธรรมที่น้อมนำมาใช้ในการดำรงชีวิตที่ถูกต้องตามที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสสอนเป็นการดำเนินชีวิตที่ไร้อคติทางที่ถูกต้อง ไม่เป็นประโยชน์ ในปัจจุบันมีแต่ยังความเดือดร้อนมาสู่ตนเองและสังคม โดยส่วนเดียว เป็นต้น

สาเหตุที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทที่เป็น วจีทุจริต ประมุขมุสาวาทเพราะจะส่งผลกระทบต่อพระสงฆ์ กล่าวคือ การกล่าวอวดอุตริมนุสสธรรมก่อให้เกิดผลกระทบโดยตรงต่อพระสงฆ์นั้น ก็คือชีวิตของความเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา กล่าว คือ ภิกษุใดกล่าวอวดอุตริมนุสสธรรมที่ไม่มีจริงไม่เป็นจริง ภิกษุผู้กล่าวเช่นนี้ต้องอาบัตินั่นทันที คือ ต้องอาบัติปาราชิกขาดจากความเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา อีกทั้งยังก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนต่อพระธรรมและวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงตรัส และบัญญัติไว้ทำให้ภิกษุหลงยึดติดในคุณวิเศษหลงอำนาจและบารมีที่ตนเองสร้างขึ้นมามีด้วยการกล่าวอวดอุตริมนุสสธรรม และก่อให้เกิดเป็นภัยต่อตนเองและต่อพระพุทธศาสนาพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาเดียวที่สอนให้ดำรงชีวิตด้วยการใช้หลักของสัมมาอาชีวะ คือ การเลี้ยงชีพชอบถูกต้องไม่เบียดเบียนผู้อื่นหรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน^{๒๒}

ฉะนั้นภิกษุจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องหลอกลวงชาวบ้านในการเลี้ยงชีพ เพราะการหลอกลวงชาวบ้านในการเลี้ยงชีพ พระพุทธเจ้าทรงเปรียบเหมือนพวกมหาโจรที่ปล้นหรือเอาเปรียบชาวบ้านในการเลี้ยงชีพสาเหตุที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทนี้ สืบเนื่องมาจากภิกษุที่จำพรรษาอยู่ที่แม่น้ำวัดคุมุทาแคว้นวัชชีที่ เป็นต้น บทบัญญัติเกี่ยวกับการกล่าวอวดอุตริมนุสสธรรมและการกล่าวอวดอุตริมนุสสธรรมนี้มีความสัมพันธ์กับมุสาวาท คือ การกล่าวเรื่องที่ไมจริงกล่าวหลอกลวงผู้อื่นเพื่อน้อมลามาสู่ตนยังให้ผู้อื่นเกิดความเดือดร้อน ไม่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น

^{๒๑}ม.ญ. (ไทย) ๑๔/๑๘/๒๕.

^{๒๒}อ.ญ.เอกก. (ไทย) ๒๐/๒๕๑-๒๕๒/๓๖.

ทั้งในปัจจุบันและอนาคตย่อมส่งผลกระทบมาสู่สังคมก่อให้เกิดความวุ่นวายและยังก่อให้เกิดผลกระทบโดยตรงต่อพระพุทธศาสนาอีกด้วย

ตามหลักการของพระพุทธศาสนานั้นการดำรงอยู่แห่งธรรมวินัยเพื่อประโยชน์สุขของชาวโลกนั้นขึ้นอยู่กับสงฆ์ เป็นการส่วนรวมมิได้ขึ้นอยู่กับสงฆ์รูปใดรูปหนึ่ง พระพุทธเจ้าทรงฝากพระศาสนาไว้กับคณะสงฆ์โดยส่วนรวมมิได้ฝากไว้กับรูปใดรูปหนึ่ง และทรงมุ่งหมายให้ประชาชนทำนุบำรุงพระสงฆ์ในฐานะที่พระสงฆ์เป็นสงฆ์ หรือ เป็นภิกษุรูปหนึ่งที่เป็นตัวแทนของสงฆ์ การอวดคุณวิเศษของพระภิกษุยอมทำให้ประชาชนรวมจุดความสนใจไปที่ภิกษุนั้น และหันไปทุ่มเทความอุปถัมภ์บำรุงให้ในเวลาเดียวกัน ซึ่งจะเป็นการเด่นดังเฉพาะรูปเฉพาะบุคคลซึ่งไม่ส่งผลต่อคณะสงฆ์โดยส่วนรวม แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าความดีงามความสามารถของภิกษุรูปนั้นแสดงออกในฐานะบุคคลผู้ชื่อนี้โดยเฉพาะเป็นพวกกลุ่มนั้นกลุ่มนี้โดยเฉพาะภิกษุนั้นจะเจริญเติบโตขึ้น แต่เป็นการเจริญเติบโตส่วนตัวหรือเฉพาะกลุ่มของตัวที่บั่นทอนให้สงฆ์ส่วนใหญ่อ่อนแอลงเพราะจะเกิดการเปรียบเทียบว่าพระสงฆ์รูปนั้นรูปนี้มีความสามารถพิเศษอย่างนั้นอย่างนี้ จึงทุ่มเทการอุปถัมภ์บำรุงให้เฉพาะบุคคลในขณะที่สงฆ์ส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นอย่างนั้น

คณะสงฆ์ส่วนใหญ่ก็อยู่ไม่ได้มีตัวอย่างพระอรหันต์ในสมัยพุทธกาล เมื่อความดีเด่นและความสามารถพิเศษของท่านปรากฏเป็นที่รู้ขึ้น และในเมื่อความสนใจต่อตัวท่านเปลี่ยนจากความสนใจในฐานะภิกษุรูปหนึ่งกลายเป็นความผูกพันในตัวบุคคลพร้อมกับมีลามผลติดตามมาตัวท่านกลายเป็นที่รวมความสนใจแทนสงฆ์ หรือเป็นเหตุให้ความสนใจต่อภิกษุส่วนมากและความสำคัญของสงฆ์ลดลงท่านก็หลีกออกไปเสียจากที่นั่น ผลเสียของการอวดอุตริมนุสสธรรมที่มีจริงการบอกอุตริมนุสสธรรมที่มีจริงแก่ชาวบ้านก็มีผลเสียหลายประการเช่น (๑) ประชาชนเกิดความตื่นเต้นระดมความสนใจมาที่บุคคลเดียวบางคนไม่รู้ไม่เข้าใจก็จะเกิดดูถูกดูแคลนสงฆ์กลุ่มอื่นผิดบ้างถูกบ้างส่งผลเสียต่อคณะสงฆ์และพระศาสนาโดยส่วนรวม (๒) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่ไม่เข้าใจผิดว่าบรรลุแล้วอวดได้ที่สำคัญที่สุด คือ ผู้ที่ไม่มีความละเอียดก็จะถือโอกาสอวดด้วยประชาชนก็ไม่ว่าอันไหนแท้ไหนเทียมเกิดความสับสนปนเปกันวุ่นวาย (๓) ชาวบ้านมีความเลื่อมใสศรัทธาต่างๆกันออกไปและผู้ที่ยังบรรลุธรรมวิเศษก็มีบุคคลลักษณะและคุณสมบัติที่แตกต่างกันออกไปบางองค์บรรลุธรรมแล้วสอนไม่ได้

พระปัจเจกพุทธเจ้าก็มีหรือบางองค์ไม่ได้เป็นผู้บรรลุนิพพานแต่พูดเก่งสามารถเล่าได้ เหมือนกับว่าตนเองได้บรรลุแล้ว หรือ บางองค์บุคลิกลักษณะไม่ค่อยน่าเลื่อมใสแต่กลับบรรลุนิพพานก็มีเหมือนอย่างพระลูกนกฏภททิยะผู้มีรูปร่างเตี้ยค่อมจนถูกพระหนุ่มเณรน้อยล้อเลียนอยู่เสมอ พระพุทธเจ้าจึงต้องทรงช่วยอนุเคราะห์ ในกรณีอย่างนี้เมื่อท่านบรรลุจริงแต่เมื่ออวดแล้วกลับจะทำให้คนไม่เชื่อหรือถ้าเชื่อเข้าก็จะทำให้คลายความเลื่อมใสในพระศาสนาจะไปส่วนคนที่ไม่ได้จริง แต่พูดคล่องล่อเก่งลักษณะดีกลับจะนำฝูงชนไปสู่ทางผิดได้เป็นอันมาก (๔) เมื่อท่านที่บรรลุจริงสอนเก่งอวดแล้วสอนบ้างท่านที่บรรลุจริงสอนไม่เป็นแล้วพูดออกมาบ้างท่านที่ไม่รู้จริงสำคัญตนผิดคิดว่าบรรลุแล้วเพียวบอกเล่าไว้บ้างท่านที่ไม่บรรลุแต่ชอบพูดหลอกลวงเขาไปบ้างต่อไปหลักพระศาสนาก็จะสับสนปนเปกันไม่รู้ว่กันใดแท้กันใดเทียม

ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าการอวดอุตริมนุสสธรรมนั้นก่อให้เกิดกับผลเสียต่อส่วนรวมคือคณะสงฆ์และพระศาสนาเป็นอันมากเพราะฉะนั้นพระองค์จึงทรงห้ามอวดเพราะการที่จะยืนยันถึงคำสอนของพระพุทธเจ้านั้นไม่จำเป็นต้องอวดอุตริมนุสสธรรมและผู้ที่บรรลุอริยผลแล้วนั้นท่านจะไม่อวดการที่จะยืนยันถึงคำสอนของพระพุทธเจ้าในฐานะเป็นพุทธสาวกก็คือการมุ่งปฏิบัติตามคำสอนขององค์พระบรมศาสดาอย่างซื่อตรงแล้วจะได้ประสบผลได้ด้วยตนเองและเมื่อจะถ่ายทอดสั่งสอนธรรมก็ให้ถ่ายทอดสั่งสอนให้ตรงกับคำสอนของพระศาสดาหรือสอนตัวพระพุทธศาสนาแท้ จึงจะทำให้การดำรงเอกภาพแห่งคำสอนและเอกภาพแห่งพระพุทธศาสนา ไว้ได้^{๒๓}

(๒) ความเห็นแก่ตัว

ความเห็นแก่ตัวเป็นศัตรูอันร้ายกาจของมนุษย์และเป็นมลทินอย่างหนึ่งเป็นอุปสรรคที่ขัดขวางไม่ให้เกิดความเพียรพยายามความเห็นแก่ตัวสามารถหาข้ออ้างมาเป็นเครื่องแก้ตัวผลคือความทุกข์เดือดร้อนหากพิจารณาให้ละเอียดจะพบว่าคนเห็นแก่ตัวเป็นคนรักตนถนอมตนแต่เป็นการรักตนถนอมตนในทางผิดเพราะคนเห็นแก่ตัวยอมทำลายที่ตนไม่ได้ประโยชน์ความเห็นแก่ตัวพฤติกรรมความเห็นแก่ตัวนั้นขึ้นอยู่กับการปฏิบัติกับเหตุปัจจัยหลายอย่างมีรูปแบบหลากหลายผลกระทบจึงมีหลายระดับเช่นเดียวกับสังคมปัจจุบันที่ประสบกับปัญหาอย่างมากซึ่งปัญหาเกิดขึ้นมาจาก

^{๒๓}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), เหตุและผลของการอวดอุตริมนุสสธรรม (ทำไมพระพุทธเจ้าจึงห้ามอวดอุตริมนุสสธรรม), (กรุงเทพมหานคร : บริษัทปาปัสพับลิเคชันจำกัด, ๒๕๔๔), หน้า ๔-๘.

ความเห็นแก่ตัวเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านวิถีชีวิตแนวคิดระบบต่างๆของสังคมโดยภาพรวมแล้ว เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ให้ความสำคัญในด้านการพัฒนาด้านวัตถุซึ่งเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว กลายเป็นค่านิยมส่งผลกระทบคือตามทัศนะทางพระพุทธศาสนาผลกับเหตุย่อมมีลักษณะที่ สอดคล้องกันกล่าวคือเหตุดีผลก็ดีเมื่อเหตุไม่ดีผลก็ไม่ดีดังหลักการที่ว่า “บุคคลหว่านพืชเช่นไรย่อม ได้รับผลเช่นนั้นผู้สร้างเหตุดีย่อมได้รับผลดี” ดังที่ได้ยินเสมอว่าทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่วบุคคลทำเหตุไว้ ไม่ดีก็ย่อมได้รับผลกระทบคือไม่ดีตามมาความเห็นแก่ตัวนั้นแม้จะมองว่าเป็นสิ่งไม่ดีภาพพจน์ ออกมาในทางลบแต่ก็สามารถมองออกมาในทางสร้างสรรค์และทำลายโดยแยกได้คือสำหรับ บุคคลที่มีความเห็นแก่ตัวก็คือความยึดถือในตัวตนการที่เรายังยึดมั่นในตนเพราะความไม่รู้ตาม ความเป็นจริงไม่เห็นความจริงไม่รู้ข้อเท็จจริงไม่เข้าใจชัดเจนหรือไม่ใช้ปัญญาพิจารณาในขณะที่ ประสบการณ์เกิดจากการคิดปรุงแต่งไปต่างๆเดาเอาบ้างคิดวาดภาพเอาเองต่างๆฟุ้งเฟ้อวนวายเป็น บ้างนึกเห็นมันหมายไปตามความเชื่อความหวาดระแวงหรือแนวโน้มสยของคนที่ได้สั่งสมไว้บ้าง ตลอดจนตั้งใจคิดมุ่งหมาย “ยึดมั่นเกาะติดเหนียวแน่นผูกมัดตนกับสิ่งนั้นๆ”

ด้านสังคมความเห็นแก่ตัวเกิดขึ้นในระดับสังคมทำให้การพึ่งพาระหว่างคนในสังคม ลดลงขาดการเสียสละเมื่อต่างก็มุ่งหาแต่ความมั่นคงแก่ตนเองความเห็นใจกันลดลงเห็นใจกัน อย่างผิวเผินความเห็นแก่ตัวเมื่อเกิดขึ้นจะเกิดความกลัวว่าถ้าช่วยผู้อื่นแล้วตนเองจะอดการ สนองตอบจะยึดตนเองเป็นศูนย์กลางแห่งการตัดสินใจในทางพระพุทธศาสนาองว่าบุคคลยังมี กิเลสตัณหาทำให้มนุษย์เห็นแก่ตัว

(๓) ความไม่มีหลักธรรมhiri-โอดตปปะ

ความละอายต่อการทำความชั่วอันได้แก่ การทุจริตทางกาย ทางวาจา ทางใจ ใน สังคมสงฆ์หากไม่มีความซื่อสัตย์สุจริตและประพฤติดต่อบุคคลอื่นด้วยความดีเอื้อรื้อนในปัจจุบันและ เบื้องหน้าได้ ความละอายแก่ใจนี้ หากเป็นความละอายเพราะเกรงคนอื่นจะรู้เห็นและจะได้รับโทษ แล้วถูกคนอื่นประณามจึงไม่กล้าทำความชั่วทุจริตได้โดยมิได้มีความละอายแก่ใจตนเอง ความ ละอายเกิดแก่จิตตนเอง เมื่อเกิดความละอายจึงไม่ทำความชั่วด้วยเห็นว่าความชั่วเป็นสิ่งที่น่า รังเกียจ ทำให้จิตใจของคนชั่วหมองแปดเปื้อน ทำความเสื่อมเสียให้เกิดขึ้นทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นมี ผลเป็นทุกข์ ถึงแม้จะไม่มีใครรู้ใครเห็นแต่ตนเองย่อมทราบดี ความรู้สึกที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่นนี้ ย่อมฝังแน่นอยู่ในจิตใจ และจะไม่คิดทำความชั่วในที่ทุกสถานในกาลทุกเมื่อ ไม่ว่าจะเป็นใน

ที่ลับหรือในที่แจ้ง ซึ่งเป็นความละอายแก่ใจ แต่ถ้าหากไม่สามารถปฏิบัติได้ ไม่มีความละอายแก่ใจ จึงเรียกได้ว่าคนไม่มีหิรินั่นเอง

โอดตปปะ คือความเกรงกลัวต่อผลของความชั่วที่เป็นบาปทุจริต มีผลทำให้เกิดความทุกข์ ความเดือดร้อน ความเสียหาย ทั้งแก่ตนเองและสังคมส่วนรวม จึงไม่กล้าทำความชั่วทุจริต เพราะกลัวต่อผลวิบากกรรม แต่ถ้าไม่มีโอดตปปะย่อมมีความหมายตรงข้ามกัน^{๒๔}

สรุปได้ว่าปัจจัยที่เกื้อหนุนให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน คือ บุคคลไม่ประกอบด้วยศีลหรือพระวินัย เป็นบุคคลที่มีความเห็นแก่ตัว แก่ได้ไม่คำนึงผลประโยชน์ส่วนรวมหรือของบุคคลอื่น และไม่มีหิริ-โอดตปปะ คือ ไม่มีความละอายและเกรงกลัวต่อการทุจริต อันเป็นบาปที่ทำให้ผู้กระทำได้รับความทุกข์ในที่สุด อีกประการหนึ่ง คือ การคอร์รัปชันที่เกิดจากตัวบุคคล มาจากความต้องการอำนาจ ต้องการความมั่งคั่งและต้องการสถานภาพที่ทุกคนยอมรับ ทั้ง ๓ ประการพร้อมกัน ซึ่งมาจากกิเลสในตัวมนุษย์ อธิบายเพิ่มเติมได้ว่า มนุษย์ต้องการได้ในสิ่งที่ตนไม่มีทางได้มาด้วยความชอบธรรมตามสังคม กฎหมายและศีลธรรม ตามหลักพระพุทธศาสนา การทุจริตคอร์รัปชัน ความไม่เป็นธรรมในสังคม เกิดขึ้นเนื่องจากขาดหลักธรรมในหัวข้อ “อคติ 4” ซึ่งทำให้เกิดความไม่เที่ยงธรรม สังคมจะดีได้ต้องปราศจาก ๔ อคติ^{๒๕} ดังนี้

๑. ฉันทาคติ ความลำเอียงอันเกิดจากอำนาจแห่งความรัก ความชัง เป็นที่มาของการคอร์รัปชันในสังคมทุกระดับ

๒. โทสาคติ ความลำเอียงอันเกิดจากอำนาจความโกรธ เป็นที่มาแห่งการกลั่นแกล้งกันในสังคม

๓. โมหาคติ ความลำเอียงอันเกิดจากความโง่เขลาเบาปัญญา ทำให้สังคมขาดกฎระเบียบที่แน่นอน

๔. ภยาคติ ความลำเอียงอันเกิดจากความกลัวภัยมาถึงตน ก่อให้เกิดการเอาตัวรอดและการฉ้อราษฎร์บังหลวง

^{๒๔} ใสว มาลาทอง, คู่มือการศึกษาจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : มปป, ๒๕๔๒), หน้า ๕๖-๕๗.

^{๒๕} อ.เอกก. (ไทย) ๒๐/๑๕/๑๒๗.

๒.๖ ตัวอย่างของการทุจริตคอร์รัปชั่น

ดังที่ปรากฏตัวอย่างในพระไตรปิฎกว่าสมัยนั้นพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ณภูฏาคารศาลาปามหาวันเขตกรุงเวสาลี ครั้นนั้นภิกษุจำนวนมากเป็นเพื่อนเคยเห็นเคยคบกันมาจำพรรษาอยู่ใกล้ฝั่งแม่น้ำพาวคคุมุทาครวณัน วัชชีชนบทเกิดข้าวยากมากแพงประชาชนมีความเป็นอยู่แร้นแค้นใช้สลากปันส่วนซื้ออาหารล้มตายกันกระดุกขาวเกลื่อน ยากที่พระอริยะจะบิณฑบาตยังชีพได้ภิกษุเหล่านั้นได้มีความคิดว่า “บัดนี้วัชชีชนบทเกิดข้าวยากมากแพงประชาชนมีความเป็นอยู่แร้นแค้น ล้มตายกันกระดุกขาวเกลื่อนยากที่พระอริยะจะบิณฑบาตยังชีพได้ทำอย่างไรหนอพวกเราจึงจะพร้อมเพรียงกันร่วมใจกันไม่ทะเลาะกันอยู่จำพรรษาอย่างผาสุกและบิณฑบาตไม่ลำบาก” ภิกษุบางพวกเสนอว่า “ท่านทั้งหลายถ้าเช่นนั้นพวกเรามาช่วยกันทำงานของพวกคฤหัสถ์พวกเรามาช่วยกันทำหน้าที่ทูตนำข่าวสารให้พวกคฤหัสถ์พวกเรามากล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมของกันและกันให้พวกคฤหัสถ์ฟังว่า “ภิกษุรูปโน้นได้ปฐมณานรูปโน้นได้ทุติยณานรูปโน้นได้ตติยณานรูปโน้นได้จตุตถณานรูปโน้นเป็น พระโสดาบัน ๘ รูปโน้นเป็นพระสกทาคามีรูปโน้นเป็นพระอนาคามีรูปโน้นเป็นพระอรหันตรูปโน้นได้วิชา ๓ รูปโน้นได้อภิญญา ๖

เมื่อกล่าวอย่างนี้พวกคฤหัสถ์ก็คงจะพอใจถวายบิณฑบาตแก่พวกเราโดยวิธีนี้พวกเราจะพร้อมเพรียงกันร่วมใจกันไม่ทะเลาะกันอยู่จำพรรษาอย่างผาสุกและบิณฑบาตไม่ลำบาก” ในที่สุดภิกษุเหล่านั้นได้พากันกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมของกันและกันให้พวกคฤหัสถ์ฟังว่า “ภิกษุรูปโน้นได้ปฐมณานรูปโน้นได้จตุตถณานรูปโน้นเป็นพระโสดาบันรูปโน้นได้อภิญญา ๖” ประชาชนก็พากันยินดีว่า “เป็นลาภของพวกเราหนอพวกเราได้ดีแล้วหนอที่มีภิกษุทั้งหลายเช่นนี้มาอยู่จำพรรษาเพราะแต่ก่อนนี้พวกเราไม่มีภิกษุทั้งหลายที่มีคุณสมบัติเหมือนอย่างภิกษุผู้มีศีลมีกัลยาณธรรมเหล่านี้มาอยู่จำพรรษาเลย” โกชนะ (อาหาร) ... ขาเหนียว (ของขบเคี้ยว) ... สายเหนียว ปานะ (เครื่องดื่ม) ชนิดที่พวกเขาจะถวายแก่ภิกษุเหล่านั้นพวกเขาไม่รับประทานไม่ขบเคี้ยวไม่ดื่มด้วยตนเองทั้งไม่ให้แก่มารดาบิดาบุตรภรรยาคนรับใช้กรรมกรมิตรสมาคมญาติสาโลหิต

ลำดับนั้นพระผู้มีพระภาคจึงได้ตรัสถามภิกษุชาวฝั่งแม่น้ำพาวคคุมุทาว่า “ทำอย่างไรเธอทั้งหลายจึงพร้อมเพรียงกันร่วมใจกันไม่ทะเลาะกันอยู่จำพรรษาผาสุกและบิณฑบาตไม่ลำบาก”

ภิกษุเหล่านั้นจึงได้กราบทูลเรื่องนั้นให้พระผู้มีพระภาคทรงทราบพระผู้มีพระภาคตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลายพวกเธอมีคุณวิเศษนั้นจริงหรือ” ภิกษุเหล่านั้นกราบทูลว่า “ไม่มีจริงพระพุทธเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงดำนิว่า “โมฆบุรุษทั้งหลายการกระทำของพวกเธอไม่ควรไม่ควรทำตามไม่เหมาะสมไม่ใช่กิจของสมณะใช้ไม่ได้ไม่ควรทำ”^{๒๖} โฉนพวกเธอจึงพากันกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมของกันและกันให้พวกคฤหัสถ์ฟังเพราะเห็นแก่ปากแก่ท้องเล่าพวกเธอใช้มีดฆ่าแหละโคอันคมคว้านท้องยังดีกว่าการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมของกันและกันให้พวกคฤหัสถ์ฟังเพราะอะไรเล่า เพราะผู้ใช้มีดฆ่าแหละโคอันคมคว้านท้องก็จะฟังถึงความตายหรือทุกข์ปางตายเพราะการกระทำนั้นเป็นเหตุหลังจากตายแล้ว ก็ไม่ต้องไปบังเกิดในอบายทุกคติ วินิบาตนรก ส่วนผู้กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมของกันและกันให้พวกคฤหัสถ์ฟังหลังจากตายแล้ว ก็จะต้องไปบังเกิดในอบายทุกคติวินิบาตนรกโมฆบุรุษทั้งหลาย การทำอย่างนี้ได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใสหรือทำคนที่เลื่อมใสอยู่แล้วให้เลื่อมใสยิ่งขึ้น ที่จริงกลับจะทำให้คนที่ไม่เลื่อมใสก็ไม่เลื่อมใสไปเลยคนที่เลื่อมใสอยู่แล้วบางพวกก็จะกลายเป็นอื่นไป”

ครั้นทรงดำนิแล้วได้ทรงกระทำธรรมีกถาตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า^{๒๗} “ภิกษุทั้งหลายภิกษุผู้กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม อันไม่มีอยู่ไม่เป็นจริง จัดเป็นยอดมหาโจรในโลก พร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลกในหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณพราหมณ์เทวดาและมนุษย์ชื่อนั้น เพราะเหตุไร เพราะภิกษุนั้นฉันอาหารของชาวบ้านด้วยโดยจิต ครั้นพระผู้มีพระภาคทรงดำนิพวกภิกษุชาวฝั่งแม่น้ำวัคคุมุทาโดยประการต่างๆ แล้วได้ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยยากบำรุงยาก ฯลฯ แล้วจึงรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายยกสิกขาบทขึ้นแสดงดังนี้ว่า “ก็ภิกษุใดไม่รู้ยังกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมอันเป็นญาณทัสสนะที่ประเสริฐ อันสามารถให้น้อมเข้ามาในตนว่า ‘ข้าพเจ้ารู้ อย่างนี้เห็นอย่างนี้’ ครั้นสมัยต่อจากนั้นอันผู้ใดผู้หนึ่งจิตก็ตามไม่จิตก็ตามเธอผู้ต้องอาบัติแล้วหวังความบริสุทธิ์ฟังกล่าวอย่างนี้ว่า ‘ท่านทั้งหลายข้าพเจ้าไม่รู้อย่างนั้นได้กล่าวว่ารู้ข้าพเจ้าไม่เห็นอย่างนั้นได้กล่าวว่าเห็นข้าพเจ้ากล่าวคำไร้ประโยชน์เป็นคำเท็จ’ แม้ภิกษุนี้ก็เป็นปาราชิกหาสังวาสมิได้และในส่วนของพระอนุบัญญัตินั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงมีพระอนุบัญญัติตรัสไว้ว่า “อนึ่งภิกษุใดไม่รู้ยังกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมอันเป็นญาณทัสสนะที่ประเสริฐอัน

^{๒๖}วิ.มหา. (ไทย) ๑/๑๙๔/๑๗๗-๑๗๘.

^{๒๗}วิ.มหา. (ไทย) ๑/๑๙๔/๑๘๐.

สามารถให้น้อมเข้ามาในตนว่า “ข้าพเจ้ารู้อย่างนี้เห็นอย่างนี้” ครั้นสมัยต่อมาจากนั้นอันผู้ใดผู้หนึ่ง
 ใจก็ตามไม่ใจก็ตามเธอผู้ต้องอาบัติแล้วหวังความบริสุทธิ์พึงกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านทั้งหลาย
 ข้าพเจ้าไม่รู้อย่างนั้นได้ กล่าววารู้ข้าพเจ้าไม่เห็นอย่างนั้นได้กล่าวว่าเห็นข้าพเจ้ากล่าวคำไร
 ประโยชน์เป็นคำเท็จ” เว้นไว้แต่สำคัญว่าได้บรรลุแม้ภิกษุก็เป็นปาราชิกหาสงวนสมิได้”

จากพระบัญญัติและพระอนุบัญญัติที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงได้บัญญัติไว้
 ในปาราชิกสิกขาบทที่ ๔ (ว่าด้วยการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม) จัดเป็นวัจจุจริตข้อที่ ๑ คือ
 มุสาวาทเพราะเป็นการพูดคำเท็จการพูดปดการใช้คำที่ทำให้คนเกิดความหลงเชื่อหลงผิดกระทำ
 ตามเป็นการพูดปดการพูดไม่จริง ดังที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ในปาราชิก
 สิกขาบทที่ ๔ ตอนหนึ่งว่า “กล่าวคำไรประโยชน์เป็นคำเท็จความที่ข้าพเจ้ากล่าวคำไรประโยชน์
 กล่าวคำเท็จกล่าวไม่จริงกล่าวสิ่งที่ไม่ใช่ข้าพเจ้าไม่รู้กล่าวไปแล้ว”^{๒๔} คำว่า “กล่าวคำไรประโยชน์เป็น
 คำเท็จ” นี้คือ การกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนได้

๒.๗ สรุป

สรุปได้ว่าการทุจริตคอร์รัปชันในปรากฏในพระพุทธานุศาสนามีการศึกษาใน ๖ ประการ คือ
 (๑) ความเป็นมาของการทุจริตคอร์รัปชัน ตามหลักคำสอนในพระพุทธานุศาสนา มุ่งเน้นกระทำตนให้
 บริสุทธิ์ ปราศจากความชั่วทั้งปวง ดังในโอวาทปาติโมกข์เว้นจากการทุจริตทางกาย วาจา และใจ
 โดยความเป็นมา คือ พระภิกษุกับการรับเงินและทองปัญหาราชบริษัทในเมืองราชคฤห์สนทนากัน
 ว่า เงินและทองเป็นสิ่งที่ไม่ควรแก่พระภิกษุ (๒) ลักษณะของการทุจริตคอร์รัปชัน การทุจริต
 คอร์รัปชัน ที่เกิดขึ้นในสมัยพุทธกาลนั้นจะเป็นลักษณะของเรื่องราวเกี่ยวกับการทุจริต ๓ ประการ
 คือ กายทุจริต วาจทุจริต และมโนทุจริต ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระวินัย เมื่อมีการกระทำผิดกะ
 ต้องมีบทลงโทษปรับอาบัติ และไม่ให้กระทำอีก (๓) ประเภทของการทุจริตคอร์รัปชัน ใน
 พระพุทธานุศาสนาไม่ได้กล่าวถึงประเภทของการทุจริตคอร์รัปชัน ไว้โดยตรงเป็นเพียงการละเมิดต่อ
 พระวินัยและการประพฤติดิจจางแนวทางให้ประพฤตินอกสุทธกรรมบถและเว้นอกสุทธกรรมบถ
 ควบคุมกันไป” เพื่อป้องกันและสามารถที่จะแก้ไขปัญหการทุจริตคอร์รัปชันได้ (๔) โทษของการ

^{๒๔} วิ.มหา. (ไทย) ๑/๑๙๙/๑๘๒-๑๘๕.

ทุจริตคอร์รัปชั่น ในทางพระพุทธศาสนาแต่เดิมหากมีการกระทำความผิดโดยสงฆ์ก็จะใช้ระบบการประชุมสงฆ์ลงโทษแก่พระภิกษุเป็นสำคัญการลงโทษ หรือการปรับอาบัติพระภิกษุผู้ละเมิดนั้น เพราะความประพฤติชั่ว ทางกาย วาจา และใจ ก็เป็นพฤติกรรมที่ไม่บริสุทธิ์ ก่อให้เกิดความชั่ว เป็นเครื่องมือหมอง ซึ่งหากเกิดขึ้นกับบุคคลใด จะเป็นทางแห่งความเสื่อมเป็นกรรมหรือการกระทำที่ไม่ดีนำไปสู่อบาย วินิบาต นรก (๕) ปัจจัยที่เกื้อหนุนให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชั่น คือ ความไม่มีศีล ความเห็นแก่ตัวและความไม่มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป และอคติ ๔ ดังได้ยกตัวอย่างการทุจริตคอร์รัปชั่น มาแล้วข้างต้น